

NEKI PODACI O RAZVOJU KOGNITIVNIH SPOSOBNOSTI UČENIKA OSNOVNOŠKOLSKE DOBI S POREMEĆAJIMA U PONAŠANJU

Milko Mejovšek

Originalni znanstveni članak

Odsjek za socijalnu pedagogiju
Fakultet za defektologiju, Zagreb

UDK: 376.5
Zaprimljeno: 02. 06. 1993.

Sažetak

Na uzorku 88 učenika zagrebačkih osnovnih škola s poremećajima u ponašanju, u dobi od 11 do 14 godina, primjenjeni su kognitivni testovi za ispitivanje efikasnosti input procesora, paralelnog procesora i serijalnog procesora. Rezultati opravdavaju hipotezu o usporenom razvoju serijalnog procesora u ovoj populaciji.

Prikazani su i rezultati provjere metrijskih karakteristika testova. Utvrđeno je da testovi imaju najvišu pouzdanost kada je ukupni rezultat u testu definiran kao rezultat na prvoj glavnoj komponenti zadataka reskaliranih u univerzalnu metriku. Diferencijalnim ponderiranjem uratka u pojedinim zadacima znatno se povećava osjetljivost testova, te se ovaj postupak preporučuje i u budućoj primjeni testova.

Test za procjenu efikasnosti serijalnog procesora potrebno je revidirati zbog niske pouzdanosti. Uzroci su u relativno malom broju zadataka za test ove namjene, a također i u velikom broju suviše teških zadataka.

KLJUČNE RIJEČI: razvoj kognitivnih sposobnosti, djeca s poremećajima u ponašanju, metrijske karakteristike testova.

UVOD

Struktura kognitivnih sposobnosti intenzivno je istraživana u posljednjih pedesetak godina. Općeniti zaključak koji se može izvući su vrlo velike razlike u predloženim modelima kognitivnih procesa.

U većem broju istraživanja kod nas prednost je dana hijerarhijskoj organizaciji kognitivnih procesa po uzoru na model koji su predložili Reuchlin i Valin (1953). Ovaj model predviđa u prostoru prvog reda tri osnovne sposobnosti: perceptivno rezoniranje, edukciju relacija i simboličko rezoniranje, a u prostoru drugog reda generalni kognitivni faktor.

U skladu s modelom Reuchlina i Valina, te na temelju istraživanja Lurie (1966) o organiziranosti centralnog živčanog sustava i kibernetičkog modela Dasa, Kirbya i Jarmana (1975) Momirović, Bosnar i Horga (1982) predložili su kibernetički model kognitivnih procesa koji u primarnoj razini predviđa tri procesora: input procesor, paralelni procesor i serijalni procesor, a u sekundarnoj centralni procesor.

Input procesor dekodira i strukturira informacije. Paralelni procesor istovremeno procesuiru i analizira veći broj informatičkih tijekova i paralelno (simultano) pretražuje kratkotrajnu i dugotrajnu memoriju. Serijal-

ni procesor prenosi i analizira informacije u nizovima i na isti način pretražuje kratkotrajnu i dugotrajnu memoriju. Centralni procesor je u hijerarhiji nadređen navedenim procesorima, njegova se uloga sastoji u regulaciji i kontroli rada ovih procesora. U usporedbi s modelom Reuchlina i Valina, input procesor odgovara faktoru perceptivnog rezoniranja, paralelni procesor faktoru edukcije relacija, serijalni procesor faktoru simboličkog rezoniranja i centralni procesor generalnom kognitivnom faktoru.

Uz ove procesore kibernetički model Momirovića, Bosnar i Horge predviđa jedinicu kratkotrajne memorije, jedinicu dugotrajne memorije i filtere za selektivno propuštanje informacija.

Početak stoljeća kriminolozi su uspostavljali kauzalni odnos između inteligencije i delinkventnog ponašanja. Mentalno retardirane osobe smatrane su osobama oskudna morala i time potencijalnim delinkventima (Milutinović, 1981). Mišljenje o sniženoj inteligenciji kao etiološkom faktoru danas se uglavnom smatra znanstveno neutemeljenim. Iako mentalno retardirane osobe, naročito kada je stupanj mentalne retardacije veći, ne mogu shvatiti suštinu morala koji je jedan apstraktan sustav sudova, putem procesa uvjetovanja mogu usvojiti osnovne oblike ponašanja koji su socijalno prihvatljivi.